

Oliko Muhammed lähempänä kristinusko kuin islam?

Mitä Koraanin kriittinen tutkimus paljastaa?

Esitys Tiililä-seuran kokouksessa 5.3.2019 STI:ssä Hgissä

Jouko N. Martikainen

1. Lähteiden ongelmat

Aiheeni keskeiset lähteet ovat seuraavat kolme:

1. **Koraani,**
2. **Muhammedin elämäkerta** (Sirat Muhammad rasuli `lla) ja
3. **perinnekokoelmat.**

Viimemainituista arvostetuin on Buharin perinnekokoelma nimeltään **Sahih al-Buhari**. Buhari kuoli 870 j.Kr. Myös viiden muun, parhaina pidettyjen hadithien kokoajat ovat samalta ajalta, eli siis noin 250 vuotta Muhammedin kuoleman jälkeen (v. 632). Näihin emme nyt puutu. Sen sijaan esittelen lyhyesti Muhammedin elämäkerta.

Sen kirjoittajana pidetään Ibn Ishaqia (n. 704-767). Elämäkerta lienee valmistunut noin 170 vuotta Muhammedin kuoleman jälkeen. Ibn Ishaq näyttäisi käyttäneen ensisijaisesti suullisia lähteitä. Tämä Ibn Ishaqin kirjoittamana pidetty kirja on säilynyt vain Ibn Hisham siitä tekemän tiivistelmän muodossa (k.833) ja osin häntä myöhemmän Tabarin hyvin laajassa historiategoksessa (836-923 j.Kr.). Ibn Hisham on jättänyt Ibn Ishaqin tekstistä pois sopimattomina pitämiään kohtia, kirjoittanut lisäyksiä ja omia selityksiään.

Elämäkerta-termi on oikeastaan harhaanjohtava, sillä tämä hyvin laaja teos lienee pikemminkin abbassidi- hallitsijoiden aloitteesta ja ohjauksesta syntynyt valtioideologian esitys. Tätä mutkikasta ongelmaa ei tässä yhteydessä voida tarkemmin pohtia.

Totean vain yleisesti, että Muhammedin elämänvaiheiden ja hänen hengellisen kehityksensä ja kutsumuksensa tarkasteluun liittyy kaikissa näissä lähteissä suuria kysymysmerkkejä. Tapahtumien taustat ja niiden ajoittaminen ovat lähteiden luonteen vuoksi useimmissa tapauksissa ylivoimaisia ratkaistavaksi. Tästä syystä monet asiat jäävät olettamusten varaan.

2. Muhammedin uskonnollinen kriisi

Muhammed on syntynyt n. 570 ja kuoli 632. Hänen katsotaan saaneen enkeli Gabrielilta kaikki ne ilmoitukset, joista Koraani muodostuu. Tämä on epäilemättä jälkikäteistulkintaa. Muhammed ei identifioi ilmoitusten antajaa Gabrieliksi koko Mekan kautenaan eli vuosina 610-623 eli toimintansa 13 ensimmäisenä vuotena. Koraanin suurista noin 86 on ilmoitettu ennen kuin hän alkaa puhua Gabrielista. Tämän nimen tapamme vasta Medinan kaudella kuten suurassa 2, jakeissa 97-98, joissa hän syyttää juutalaisia Gabrielin vastustamisesta:

Joka tiestä vihaa Gabrielia, sillä hän on se, joka on Jumalan luvalla pannut tämän ilmoituksen sydämeesi todistamaan oikeaksi sen, mitä aiemmin on lähetetty, ja johdatukseksi ja ilosanomaksi uskoville.

Muhammed puhuu Gabrielista myös **suurassa 66, jakeessa 4**, jossa hän varottaa tottelemattomia vaimojaan siitä, että Allah ja Gabriel ovat hänen puolellaan heitä vastaan. Molemmat suurat ovat hänen Medinan kaudeltaan. Gabriel ei siis ole alun perin Muhammedin ilmoitusten antama. Mitä tiedämme Muhammedin saamien ilmoitusten taustoista?

Elämäkertakirjallisuus puhuu siitä, että Muhammed kärsi vaikeista transsin kaltaisista kohtauksista. Eräs silminnäkiä on kertonut: ”Minä katselin häntä: Hän kuorsasi kuin nuori kameli.” Nämä transsitilat askarruttivat Muhammedia siinä määrin, että hän pelkäsi tulevansa hulluksi. Nämä oireet pysyivät hänessä myös siinä vaiheessa, kun hän oli tulkinnut transsitilaan joutumisen johtuvan profeetallisten ilmoitusten tulemisesta eikä tautiin kuuluviksi ilmiöiksi. Kohtaukset aiheuttivat Muhammedissa heikkoutta, vahvaa hikoilua ja äänten kuulemista sekä hahmojen näkemistä.

Muhammed itse kertoo ilmestyksen vastaanottamisesta:

Joskus se on kuin tiukujen soittoa, se on minulle vaikeinta, sitten se eroaa minusta ja olen tietoinen siitä, mitä hän sanoo. Toisinaan enkeli ilmestyy minulle miehen hahmossa ja puhuu minulle. Sitten tulen tietoiseksi siitä, mitä hän sanoo.

Muhammed luonnehti tiukujen tai kellojen soittoa **saatanan huiluiksi**. Häntä pelkäsi, että hänestä tulisi ennustaja, joka transsitilassa saa tietoa tuonpuoleisesta maailmasta ja voi välittää sen tähän maailmaan. Muhammedia on ilmeisesti askarruttanut erityisesti se, että ilmestysten antaja olisi **Saatana**.

3. Muhammedin kriisin aiheuttajasta

Näyttäisi silti, että nyky lääketieteen mukaan Muhammed kärsi **auditiivisesta aurasta**. Sen lievempää muotoa nimitetään **akoasmiksi**, sekin siis kreikkaa ja tarkoittaa kuuloa koskevaa hallusinaatiota. Palaan takaisin Muhammedin kokemukseen.

Perinnekirjallisuudessa on kertomus siitä, miten Muhammedin puoliso Khadidza auttaa häntä selviytymään tässä kriisissä.

Khadidza pyytää Muhammedia ilmoittamaan hänelle hahmon ilmestymisestä. Kun hahmo sitten ilmestyi, Khadidza pyysi häntä istumaan vasemmalle reidelleen ja kysyi: Näetkö hänet? Näen vastaa, Muhammed. Istu nyt minun oikealle reidelleni. Muhammed tekee niin. Jälleen Muhammed näkee hahmon, jonka perinnekirjallisuus identifioi jo Gabrieliksi. Se lienee myöhempi lisäys. Tämän jälkeen Khadidza pyytää häntä istumaan syliinsä ja peittää Muhammedin alusvaatteittensa alle. Sitten hän kysyy: Vieläkö näet hahmon. Muhammed ei enää nähnyt hahmoa. Siihen Khadidza vastaa: Ole hyvällä mielellä, sillä kautta Allahin, hahmo on enkeli eikä saatana.

4. Waraqa ibn Naufal

Khadidzalla on serkku nimeltä **Waraqa ibn Naufal ibn Asad ibn Abdu'Uzza ibn Qusayy**. Hän oli kristitty, hän tutki kirjoituksia ja oli opiskellut Tooraa ja Evankeliumia. Khadidza konsultoi serkkuaan ja tämä katsoo Muhammedille ilmestyneen suurimman Namusin. Tästä Waraqasta saamme tosi tärkeitä tietoja perinnekirjallisuudesta. **Buhari** kertoo, että Waraqa kopioi heprealaisen raamatun ja evankeliumin hepreaksi. **Muslimin** perinnekokoelmassa taas sanotaan, että hän kopioi arabiankielisen raamatun ja evankeliumin arabiaksi. **Hanna Skandar** (Le Coran et Les Ecrits Monastiques Arabes. Les Editions EM, käsikirjoitus päivätty 22.10.2017) osoittaa, ettei kyse voi olla heprealaisen raamatun kopioinnista, vaan arabian ja hepreaa tarkoittavien konsonanttitekstien läheisyydestä ja kirjoitusvirheestä. Sanojen **arabia** ja **heprea** arabiankielinen kirjoitusasu on hyvin lähellä toisiaan. Skandarin mukaan on ilmeistä, että Waraqa käänsi **Raamatun arabiaan**, koska Raamatun, siis VT:n kääntäminen hepreaan ei tietenkään voinut tulla kysymykseen. Tämä on tosi tärkeä tieto, joka saa Skandarin mukaan vahvistuksensa lukuisissa Koraanin kohdissa ja myös eräiden muslimiauktoreiden teksteissä. Pian sen jälkeen, kun Waraqa on keskustellut Muhammedin kanssa hänen ilmestyksistään, hän kuolee. Hänen kuolemastaan ei perinnekirjallisuus kerro sen enempää. Jotkut tutkijat pitävät mahdollisena, että Muhammed olisi surmannut hänet. Waraqa olisi ollut lahjomaton todistaja ja joutui ehkä siksi väistymään Muhammedin tieltä.

5. Muhammedin varhaiskauden hengellinen profiili

On siis ilmeistä, että Muhammedilla on ollut ihan lähipiirissään mahdollisuuksia saada arabiankielellä tietoa Raamatusta ja kristillisestä uskosta. Muhammed näyttäisi olevan ainakin varhaisvaiheissaan käymistilassa olevan ympäristönsä perinteisen uskonnonharjoituksen ja kristinuskon välimaastossa. Siitä puhuu väkevää kieltä hänen Saatanan pelkonsa. Tästä todistaa Koraanin viimeinen suura 114:

Sano: Turvaan ihmisten Herraan, ihmisten kuninkaakseen, ihmisten Jumalaan lymyävän kuiskuttelijan pahaan vastaan, dzinnin tai ihmisen, joka kuiskuttelee ihmisten rinnassa.

Tämän, samoin kuin muidenkin Koraanin varhaisten suurien käyttämä kirjallinen muoto on ns. **sag' eli rytmitetty proosa**. Se osoittaa, että Muhammed käyttää perinteistä, arabialaisten ennustajien ja runoilijoiden ilmaisumuotoa. Sille oli tunnusomaista käyttää vaikeatulkintaisia ja arvoitukselliselta vaikuttavia oraakkelin omaisia ilmaisuja.

Mutta mitä on sanottava hänen Saatanan pelostaan? Ensiksi on todettava, että Saatana tulee vahvasti esille niin Efraim Syyrialaisen kuin Makarios/Symeonin teksteissä ja tietenkin myös Raamatussa. Niiden välittämä kristillinen vaikutus on siis voinut Skandarin tutkimuksen valossa välittyä Muhammedille arabiankielisessä muodossa. Välittäjä on edellä sanotun mukaan ollut ennen muita jo mainittu presbyteeri eli pappi Waraqas ibn Naufal.

Tätä ajatellen tuntuu luontevalta, että syyrialaisen kirkon hetkipalveluskirja eli viikkolektionaarin eli Shhimton vaikutus on ilmeinen monissa Koraanin suurissa. Skandar esittää siitä lukuisia näyitteitä. Mainitsen tässä vain suurat 26 ja 55, jotka käyttävät kertosaettä eli antifonia. Suurassa 26 toistetaan seitsemän kertaa:

Pelätkää Jumalaa ja totelkaa minua!

Suurassa 55 toistuu 31 kertaa tämä kertosaë:

Minkä Herramme armoitöistä te siis kiistätte?

Kun suurassa on 78 jaetta, niin liki puolet niistä on kertosaettä.

Tämä Skandarin havainto osoittaa, miten paljon Muhammed on käyttänyt syyrialaisen kirkon liturgista aineistoa oman sanomansa esittämisessä. Tämä sama havainto koskee yhtä lailla Raamattua kuin myös Efraim Syyrialaisen ja Makarios/Symeonin tekstejä. Niiden todentaminen Koraanin teksteistä on hyvin haasteellinen tieteellinen tehtävä. Siitä jo mainitun Skandarin tutkimukset ovat vakuuttavana osoituksensa. Huolimatta Skandarin tuloksista on kuitenkin outoa, että Muhammedin varhaiskauden eli Mekan kauden (610-622 j.Kr.) suurissa tulee kristillinen perinne esille oikeastaan vain eskatologisen tematiikan osalta. Se on kyllä keskeinen korostus niin Efraimin kuin Makarios/Symeonin teksteissä. Tässä on aiheellista korostaa sitä, että Skandarin tutkimukset ovat luoneet kokonaan uuden tutkimustilanteen.

6. Skandarin tutkimukset ovat luoneet uuden tilanteen Koraanin eksegeesille

Aikaisemmin on yleisesti lähdetty siitä, että Koraani olisi ensimmäinen arabiaksi kirjoitettu kirja. Nyt on nähtävissä, että oli olemassa verrattain laaja korpus eli tekstikokoelma **Koraania vanhempaa arabian tekstiä**, nimittäin arabiaan käännettynä osia Vanhasta testamentista ja Uudesta ainakin evankeliumit tai Tatianoksen Diatessaron. Tämän lisäksi oli käännetty Efraim Syyrialaisen ja Makarios/Symeonin tekstejä. On luonnollista, että näin laajan tekstikorpuksen kääntäminen arabiaan loi samalla **arabiankielistä kristillistä käsitteistöä**. Nämä tekstit ja niihin, syyria puhuvassa kirkossa läheisesti kuulunut runsas homileettinen hurskauskirjallisuus, kuten esim. Aabrahamin ja Mooseksen testamentit, muodostavat arabiheimojen perinteisen uskomusmaailman rinnalla sen uskonnollis-henkisen miljöön, joka on taustana Muhammedin henkis-hengelliselle kriisille ja hänen toiminnalleen.

Vielä on syytä korostaa sitä, että toimitustyö käsikirjoitusten parissa ja Makarios/Symeonin ns. IV kokoelman kreikkalais-arabilaisen kriittisen edition laatiminen ovat antaneet Skandarille **ainutlaatuisen tutkimusvälineistön juuri Koraanin tekstipohjan** ja sitä koskevien mutkikkaiden ongelmien selvittämiseen. Se koskee niin garshuunilla kirjoitetun tekstin muuttamista arabialaiseen kirjaimistoon kuin päinvastoin ja niiden vertaamista kreikaksi kirjoitettuun alkutekstiin ja samalla Koraaniin.

Kertaan selvyiden vuoksi: Makarios/Symeon kirjoitti kreikaksi. Hänen tekstinsä käännettiin jo 500-luvun lopulla arabiaksi. Skandarilla on siis ollut käytettävissään ensiksikin verrattain laaja **tekstikorpus kreikaksi**, sitten uudella ajalla **garshuuniksi arabiasta muutettuja käsikirjoituksia** ja vielä 9 kpl vanhoja käsikirjoituksia. (Garshuunin = syyrian aakkostolla kirjoitettu arabian teksti). Toistan vielä tämän tärkeän seikan: **Nämä viime mainitut olivat alkuaan kirjoitettu garshuuniksi ja myöhemmin muutettu arabian kirjaimistoon**. Se on voinut tapahtua vasta siinä vaiheessa, kun arabian kirjaimisto oli kehittynyt vastaamaan kielen koko äännevarastoa. Sitä ennen arabiaa kirjoitettiin joko nabatealaisesta alfabeetistä kehitetyllä 17 kirjainmerkin aakkosten avulla tai garshuuniksi. Tämä tarkoittaa sitä, että kun kielessä on 28 äännettä, 11 kirjainmerkillä on kirjoitettu 22 eri äännettä. Näiden käsikirjoitusten varustaminen kirjaimet toisistaan erottavain diakriittisin merkein tai siirtokirjoittaminen garshuunista arabian aakkostoon ei siis ole voinut tapahtua ennen 800-lukua.

Käsikirjoituksia vertailemalla Skandar on voinut todeta ja rekisteröidä kaikki usein ja säännöllisesti toistuvat muutokset. Sellaisia ovat virheet, kirjainten vaihtumiset toisiksi, kuten kaksoiskonsonantiksi arabian sanoissa, joissa kuuluu olla vain yksi konsonantti tai kaksoiskonsonantin muuttaminen yhdeksi, sanojen taivutukset, lauserakenteiden muutokset, kopioijien lisäykset eli glossat sekä käsikirjoitusten kirjainmerkkien epäselvyyksien tuomat virheet ja sekaannukset samoin kuin kääntäjien ratkaisut niiden korjaamiseksi.

Nopeasti lukien Skandar on tutkimuksessaan käsitellyt n. 400 Koraanin tekstikohtaa. Niitä korjaukset muuttavat ja tarkentavat. Usein tekstikohta saa kokonaan uuden sisällön. Seuraavassa esimerkki Skandarin korjauksista. Se koskee suuraa 72, jaetta 19:

Perinteisen tulkinnan saamme Hämeen-Anttilan Koraanin suomennoksesta:

Kun Jumalan palvelija rukoilee Häntä, ihmiset melkein työntyvät hänen päällensä.

Näin sen kääntää Skandar:

Jumalan Palvelija, (ts. Kristus) kuolleista nousseena jatkaakseen rukoustaan Jumalalleen. Mutta ihmiset ovat hänet jumaloineet.

Perinteinen käännös tulkitsee Muhammedin rukoilevan ja hänen ympärillään olevien tunkeutuvan niin lähelle häntä, että rukoilija on vaarassa joutua heidän allensa.

Skandarin tarkennuksen mukaan kysymys on Herrasta Kristuksesta ja hänen rukouksestaan. Sitten seuraa tyypillinen Muhammedin lisäys: **Ihmiset ovat hänet Jumaloineet**. Alkuosa lienee syyrialaisesta hetkirukouskirjasta ja loppuosa Muhammedin sanelusta.

Miten näin suuret erot ovat mahdollisia näin lyhyen lauseen käännöksissä. Erot johtuvat lauseen viimeisestä sanasta. Se on koraanissa **libadan**. Tosiasiassa siinä laryngaali eli kurkkuäänne 'AJIN on muuttunut arabian l-kirjaimeksi. Nämä kaksi sekoittuvat usein toistensa kanssa varhaisessa konsonanttikirjoituksessa. Tekstissä siis tulisi olla sana: **'ibadan** eli palvelija/orja.

Kysymys ei siis ole vähäisistä muutoksista Koraanin tekstiin. Tähänastisen tutkimuksen valossa voitaneen väittää, että Koraani on kuorrutettu virheillä ja erehdyksillä varhaisen tekstipohjan tulkinnallisuuden vuoksi. Nämä virheet ovat siirtyneet osaksi muslimioppineiden Koraanin eksegeesiä.

Tutustumme tähän ongelmaan suurien 96 ja 108 tulkintojen avulla.

. Alkion suura	96. Savi
<p>Lue, kautta Herrasi, joka on luonut, uonut ihmisen alkioista.</p> <p>Lue; onhan Herrasi jalomielinen, Herrasi, joka opetti kynällä, opetti ihmiselle sen, mitä tämä ei tiennyt.</p> <p>Toden totta, ihminen on julkea, sillä hän kuvittelee olevansa vahva, mutta Herrasi luo on kaikkien palattava. Mitä arvelet siitä, joka kieltää orjaa, kun tämä rukoilee</p> <p>Mitä arvelet, kulkeeko hän oikealla tiellä ja käskeekö hän hurskauteen? Vai kieltääkö ja kääntyy pois?</p> <p>Eikö hän tiedä, että Jumala näkee?</p> <p>Toden totta, ellei hän herkeä, me tukistamme häntä valheellisesta, syntisestä hiustupsusta! Kutsukoon hän tovereitaan, me kutsumme tyrkkijät. Toden totta, älä kuuntele häntä, vaan polvistu ja lähesty Herraasi!</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Huuda Herrasi nimeä, (häntä) joka loi, 2. (joka) loi ihmisen iskostuvasta (savesta), 3. huuda kunnianarvoisinta Herraasi, 4. joka opetti kirjoituspuikolla, 5. joka opetti ihmiselle, mitä hän ei laisinkaan tiennyt. 6. Toden totta, ihminen unohtaa, 7. huomattuaan tulleen rikkaaksi, 8. että se tulee Herraltasi. 9. Jos sinä näet jonkun, joka 10. tahtoo vieroittaa rukoilevan (Jumalan) palvelijan (rukoilemasta), 11. arveletko hänen olevan oikealla tiellä 12. tai jopa harjoittavan hurskautta? 13. Jos (sitä vastoin) arvelet, että hän kieltää Jumalan ja kääntyy (hänestä) pois, 14. eikö hän (silloin) tiedä, että Jumala näkee kaiken? 15. Jos hän ei (siitä) herkeä, tulemme rankaisemaan (ankarasti) Vastustajaa, 16. kieltäjää, syntistä Vastustajaa! 17. Huutakoon hän (silloin) epäjumaliaan, 18. katoavaista (Jumalaa) hän (silloin) huutaa! 19. Sinä, älä kuuntele häntä laisinkaan, (pikemminkin) suorita jumalanpalvelus ja osallistu ehtoollisliturgiaan.
8. Runsauden suura	108. Kestävyys (Beharrlichkeit)
<p>Olemme antaneet sinulle runsaasti. Rukoile siis Herraasi ja uhraa; Vihamiehesihän on vailla tukea!</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Olemme antaneet sinulle kestävyyttä. 2. Rukoile siis Herraasi ja kestä siinä. 3. Vastustajasi (Saatana) on silloin voitettu.
Hämeen-Anttilan käännös: Koraani. (Åskylä 1995)	(J. Martikaisen suomennos Luxenbergin saksannoksesta: Die Syro-aramäische Lesart des Koran. 3. Auflage 2007. Verlag Hans Schiler, 329-331).

7. Muhammedin lapsuus ja sen varjo

Palaan esittämäni kysymykseen siitä, miksi kristillisestä vaikutuksesta vain eskatologinen tematiikka tulee esille Muhammedin varhaiskauden ilmestyksissä. Hänen sanomansa ymmärtämiseksi ja sen tulkitsemiseksi on aiheellista kiinnittää huomiota hänen lapsuuteensa ja sen vaikutukseen myöhemmälle kehitykselle. Hänen isänsä Abdullah kuoli ennen Muhammedin syntymää ja hänen äitinsä Amina eli niukkuudesta ja kuoli pojan ollessa vasta kuuden vuoden ikäinen. Äiti Aminalla ei ilmeisesti erityisemmin halunnut pitää huolta pojastaan ja antoi sen toisen naisen hoidettavaksi. Tämä Halima-niminen nainen ei olisi halunnut ottaa orpopoikaa huolekseen, koska äidin tarjoama hoitoraha oli vähäinen. Mutta kun varakkaampien lapsia ei ollut tarjolla, ja hän kipeästi tarvitsi lisätuloja, hän otti Muhammedin hoidettavakseen. Halima palautti pojan viiden vuoden iässä takaisin äidilleen, joka oli haluton ottamaan hänet vastaan. Vuosi sen jälkeen Amina kuoli ja Muhammedista tuli täysiorpo. Sitten hänen setänsä Abu Talib otti hänet hoiviinsa. Muhammed oli silloin vasta kuuden vuoden ikäinen.

Varhaislapsuudessaan Muhammed ei ilmeisesti saanut osakseen sitä rakkautta, joka on lapsen suotuisan kehityksen kannalta välttämätön. On myös mahdollista, että myös äiti Aminan lapsuutta on varjostanut vanhempien kiintymyksen puute. Tutkimuksessa on katsottu Muhammedin lapsuuskokemusten tehneen hänestä **narsistisen persoonan**, onpa jopa pidetty mahdollisena, että hän olisi sairastanut skitsofreniaa. (Näitä ongelmia on Sujit Das selvittänyt perusteellisesti tutkimuksessaan: ISLAM dismantled. The Mental Illness of Prophet Muhammed). Kliininen kokemus on osoittanut, lapsuuden traumoja ja vailla rakkautta jäänyt varhaislapsuus yhdestä neljään vuoteen pysyvästi määräävät myöhempää elämää eikä sellaisia vaurioita voida yleensä mitenkään kompensoida. Muhammedin käsitys itsestään Allahin lähettiläänä on sidoksissa hänen varhaislapsuutensa yksinäisyyden ja itseensä sulkeutuvan mielikuvitusmaailmaan luomaan taustaan.

7. Muhammedin elämän keskeisiä tapahtumia

Muhammed oli siis jo n. 40- vuotias joutuessaan henkiseen kriisiin itsensä ja psyykkisten vaikeuksiensa kanssa. Siinä vaiheessa hän oli jo avioitunut, ja Khadidza synnytti hänelle kaksi poikaa ja kolme tytärtä. Näistä jäi eloon vain yksi tytär Fatima. Muhammed aloitti saarnatoimintansa n. 610 j.Kr. Mekan pikkukaupungin väki piti häntä hulluna ja hänen ilmestyksiään hänen itsensä keksimänä humpuukina. Vähitellen Muhammed sai muutamia kannattajia. Kaupunkilaiset eivät katsoneet sitä hyvällä, ja siksi hänen pieni kannattajajoukkonsa joutui yhä ahtaammalle. Osa siitä meni Etiopiaan vuonna 615, jossa kuningas antoi heille turvapaikan.

Tätä edeltävältä ajalta on vain vähän viitteitä siitä, että Muhammed olisi ollut kiinnostunut raamatusta ja kristinuskosta. Etiopian myönteiset kokemukset toivat muutoksen. Raamatun kertomukset ja kristillinen aines ja kristityt ilmaantuvat sen jälkeen hänen ilmestyksiinsä. Vuonna 622 tapahtunut Muhammedin kannattajajoukon siirtyminen Medinaan muutti tilanteen kokonaan. Medinassa hän aluksi liehakoi siellä asuvia kolmea juutalaisheimo saadakseen heidät tunnustamaan hänet johtajakseen. Siellä hän alkoi pitää itseään uutena

Mooseksena. Kun vuraat juutalaiset torjuivat Muhammedin, alkoi hän vihata juutalaisia ja karkotti väkivalloin yhden juutalaisheimon ja anasti heidän omaisuutensa itselleen. Toisen hän karkotti kaupungista ja kolmannen juutalaisheimon hän tuhosi kokonaan. Nuorukaisista lähtien, joilla oli alkanut kasvaa parta, kaikki miehet lukumäärältään n. 600-900 surmattiin, lapset ja naiset myytiin orjiksi.

Kun myös kristityt kieltäytyivät tunnustamasta Muhammedia Jumalan lopunajalliseksi lähettilääksi, alkoi hän kohdistaa vihaansa myös kristittyihin. Vielä kuolinvuoteellaan hän pyysi Allahia huolehtimaan siitä, ettei Arabian niemimaalle jäisi yhtään juutalaista ja kristittyä.

8. Loppuarviointia

Aiheemme kannalta on arvioitava erikseen Muhammedia ja Koraania. Koraani, kriittisesti läpivalaistuna, sisältää vahvemmin kristillistä ainesta kuin sen myöhempi eli kalifi Utmanin virallistama teksti. Koraani on kopiointivirheiden, konsonanttitekstin vaikeuksien ja niistä aiheutuneiden väärin tulkintojen kuorruttama.

Muhammedin itseymmärryksessä Allahin erityislähettiläänä ei mielestäni ole tapahtunut jyrkkää muutosta hänen saarnaajatoimintansa aikana. Se on tiivistettävissä edellä lainattuun suuran 26 kertosaikeseen: **Pelätkää Jumalaa ja totelkaa minua!** Vaikka se tässä kohdassa onkin toisten profeettojen suuhun pantu kehoitus tai käsky, niin miksi kaikkien ihmisten, siis myös meidän olisi toteltava Muhammedia eli tunnustettava hänet ylivertaiseksi Jumalan lähettilääksi? Mikä olisi voinut antaa juuri hänelle sellaisen erityisen ja muihin verrattuna ylivertaisen arvovallan, että kaikkien olisi se tunnustettava ja toimittava sen mukaisesti? Niin mitä me sanomme tästä haasteesta? (Vastaukseeni käytän tässä Ali Sinan esipuhetta Sujit Dasin kirjasta.)

Muhammed itse oli vakuuttunut tehtävästään profeettana ja Allahin erityislähettiläänä. Subjektiivisesti katsoen hän ei siinä valehtele. Kuitenkin on helposti osoitettavissa, että hän muokkasi uskontoaan tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa sopivaksi ja että hän oli vakuuttunut sanottavansa oikeellisuudesta. Samalla on kuitenkin ilmeistä, **ettei** se, mitä Muhammed sanoi, ollut totuudellista. Tässä joutuu kysymään sitä, miten on mahdollista, että ihminen valahtelee ja samalla uskoo omiin valheisiinsa? Tässä palaamme jälleen kysymykseen Muhammedin psyykkiseen rakenteeseen ja sen tulkitsemiseen.

Muhammedilla on ollut erityinen käsitys oikeuksistaan ja toimivaltuuksistaan. Hän hävittää kyliä ja kaupunkeja, tapattaa tuhansittain aseettomia ihmisiä, pilkkoo ja polttaa heidän puunsa, ryöstää heidän omaisuutensa, raiskaa naisia, myy lapsia orjiksi, kiduttaa heitä mitä epäinhimillisimmällä tavalla. Samalla hän on vakuuttunut siitä, että hän on paras osa luomakuntaa, kaunis esikuva uskoville (suura 33:21), hän on ylempänä asteikossa muita profeettoja (2:252-3), hän on suosituin profeetoista (17:55), hän odottaa voivansa tulla korotetuksi kunnioitettuun asemaan Allahin luona, asemaan, jota ei ole suotu kenellekään muulle, ja että hän voisi vieläpä toimia Jumalan neuvonantajana viimeisellä tuomiolla. Eräässä

perinnekirjallisuuden lausumassa Muhammedin kerrotaan sanoneen, ettei Jumala olisi luonut universumia, ellei hän olisi tehnyt sitä häntä, Muhammedia, varten.

Muhammedin itseymmärryksen ja hänen tekojensa ja käyttäytymisen välille avautuu syvyyksiin asti ulottuva kuilu. Tuskin on ketään muuta historian henkilöä, jonka käsitys itsestään ja hänen tekonsa ovat niin jyrkässä ristiriidassa toistensa kanssa. Muhammedin seuraajat kohdistavat mielenkiintonsa hänen sanoihinsa ja uskovat niihin. Muhammedin arvostelijat taas nostavat esiin hänen tekonsa. Näiden välillä on jyrkkä ristiriita.

Miten ihminen, joka pitää itseään luomakunnan valiona, ja jota varten koko universumi on luotu, voi samalla syyllistyä mitä kauheimpiin rikoksiin, tuhota ja polttaa kyliä ja kaupunkeja, varastaa, raiskata, salamurhata, harjoittaa pedofiliaa ja tehdä kansanmurha?

Lähteissä on runsaasti todisteita siitä, että Muhammed oli magalomaanikko. Islamilaisen käsityksen mukaan ei riitä, että ihminen palvelee vain Jumalaa. Oikeastaan sitä tärkeämpää on, että hän tunnustaa Muhammedin erityisen auktoriteetin ja pitää häntä esikuvanaan. Koraanissa on lukuisia kohtia, joissa Muhammed nostetaan Allahin rinnalle, niin oikeastaan häntä ylemmäks, esim. suura 33:56-57:

Jumala ja hänen enkelinsä siunaavat profeettaa. Uskovaiset, siunatkaa ja tervehtikää tekin häntä. Jumala kiroaa tässä ja tuonpuoleisessa elämässä ne, jotka aiheuttavat harmia Jumalalle ja hänen lähettilälleen, ja hän valmistaa heille nöyryyttävän rangaistuksen.

Sujit Dasin mainittu kirja selittää hyvin sen **narsistisen taustan**, joka tekee ymmärrettäväksi tällaisen **itsekorotuksen**, niin itse asiassa Muhammedin **itse-apoteosin**. Tämän hyvin dokumentoidun kirjan teoreettista otetta tulisi kuitenkin täydentää lähtien siitä teologiamme locuksesta, jonka syntiinlankeemuskertomuksessa tunnemme latinalaisella termillä: Eritis sicut dii sientes bonum et malum (Gen. 3:5). Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen itse voi päättää siitä, mikä hänelle (ja myös toisille) on hyvää ja mikä pahaa.

9. Vapautettuina nöyrästi ja pelottomasti

On selvää, että tässä esitetty kyseenalaistaa vakavasti muslimien uskon perustaa. Siksi näillä tiedoilla ei pidä ”metelöidä”. On muistettava, että toisen uskonnosta pitää puhua nöyrästi ja rakkaudesta lähtien. Tämän ohella on samalla korostettava sitä, että ”**vapauteen Kristus vapautti meidät**” (Gal.5:1). Islam luo ympärilleen pelon ilmapiirin. Myös sen sisällä on yhtäältä arkuutta ja pelkoa, vaikka se samalla tarjoaa turvaavan suojan kannattajilleen. Islamista luopuminen tietää kuitenkin kuolemanvaaraa ja usein myös kuoleman. Meille kristityille on hyvin tärkeää, enemmän: elintärkeää, ettemme anna huomaamattamme asettaa itsellemme sisäistä sensuuria, jonka tähden luovumme vapaudestamme Kristuksessa ja tingimme totuudesta. Rukous muslimien puolesta ja sydämet sulattava rakkaudellisuus heitä kohtaan ovat aseitamme puolustaessamme totuutta.

Käytetty kirjallisuus

Al-Buhari

Sahih al-Buhari. Nachrichten von Taten und Ausspruechen des Propheten Muhammad. Hg. Dieter Ferchl. Stuttgart 1991.

Das, Sujit

ISLAM dismantled. The Mental Illness of Prophet Muhammad. Publisher: Felibri.com. USA 2012.

Desprez, Vincent

Prélude à un lexique grec-arabe: Quelques termes théologiques-anthropologiques de la Grand Lettre du Pseudo Macaire, Selon le Vat.Ar. 84, in: Makarios Symeon in östlicher Ueberlieferung. Beiträge des VIII. Makarios-Symposiums, Bergvik (Muurla) 2014. Hg. von Martin Tamcke. Göttinger Orientforschungen: Syriaca, Band 49, 73-84.

Ibn Ishaq

The Life of Muhammad. A translation of Ibn Ishaq's Sirat Rasul Allah. With Introduction and Notes by A. Guillame. Oxford. Seventh Impression 1982.

Koraani

- Arabiasta suomentanut Jaakko Hämeen-Anttila. Basam Books. Jyväskylä 1995.
- Der Koran. Arabisch-Deutsch. Uebersetzt und kommentiert von Adel Theodor Khoury. Guetersloh 2004.

Luxenberg, Christoph

Die syro-aramäische Lesart des Koran. Ein Beitrag zur Entschluesselung der Koransprache. Berlin. 3. Auflage 2007.

Martikainen, Jouko

Koraanin tekstipohja Raamatun tutkimuksen ja kirkkohistorian valossa, Perusta-lehti, 6/2018, 353-362

Qur'an: The Dilemma

Former Muslims Analyze Islam's Holiest book. Volume One. The Quran.com. USA, 2011.

Skandar, Hanna

- Le Coran et Les Ecrits Monastiques Arabes. Les Editons EM. Käsikirjoitus 22.10.2017.
- Pseudo-Macaire: Une source du Coran et Une mine de son exégèse, in: Makarios/Symeon in östlicher Ueberlieferung. Beiträge des VIII. Makarios-

Symposiums, Bergvik (Muurla), Hg. von Martin Tamcke. Göttinger Orientforschungen: Syriaca, Band 49, 85-114.